

Review of Postgraduate Theses Using the Concept of Early Literacy Between 2010 and 2019

Elif Satı Çalış

Bursa Uludağ University
elifsati@gmail.com
ORCID:0000-0002-6220-3490

Nihan Feyman Gök

Çankırı Karatekin University
nihanfeyman@gmail.com
ORCID:0000-0002-0838-6791

ABSTRACT

The aim of the study was to examine national studies of postgraduate theses using the concept of early literacy in the pre-school period. Over the past few years, the concept of early literacy has been widely used in the national literature. In the study conducted as the document review model, 19 graduate theses in which the concept of "early literacy" is used in the name of the thesis are examined from the database of the Council of Higher Education (YÖK), in terms of the descriptive characteristics (university, institute, department, year, language), research method, study group, data collection tool, data collection method, research subject. The research on the concept of early literacy in the thesis title of this study aims to find studies using the approach of early literacy in international literature. As the result of the study, it was found that the postgraduate theses in which the concept of early literacy increased in 2019, the majority of the sample group was 5-6 years old children, most of the studies were conducted at the educational sciences institutes of universities, and quantitative methods were mostly used. It is believed that the diversification of the theses to be undertaken in the field in terms of research method, analysis method, sample group and sample type will contribute to the increase of literature knowledge and comprehension of early literacy. Based on the results of the study, recommendations for prospective studies on the concept of early literacy were stated.

Keywords: Early literacy, early literacy skills, early childhood education.

Literacy is a social skill and habit as important as survival for survival in today's world, and it is acquired through social communication. Early literacy is defined as the children's efforts to understand spoken and written language (Stegelin, 2002) It can also be articulated as all the children's first experiments with language, books, and writing before they can read and write actively. Early literacy does not mean teaching children who have not begun elementary education to read or write early. The concept of early literacy is recognized as the most comprehensive expression of prior knowledge, skills and experience (NRC, 1998; 2000). Studies reveal that literacy skills that a child has when s/he starts primary school are related to his/her future academic achievement (Kargin et al., 2015; Whitehurst & Lonigan, 2001).

With the concept of early literacy, it is indicated that listening, speaking, writing and reading skills of children develop concurrently and interactively. Before formal literacy education, all the knowledge, attitudes and skills of the child regarding literacy are named early literacy. When the skills contained in the scope of early literacy are reviewed, many classifications include phonological awareness, alphabet and letter knowledge, oral language, and print awareness (Muter, Hulme, Snowling, & Stevenson, 2004). Muter et al. (2004) also included vocabulary skill in their classification. Alternatively, Peterson, Jang, Jupiter, and Dunlop (2012) included narrative skills in their classification. In another classification, print knowledge was ascertained as the principal early literacy skills and it

Received :July 6, 2020
Revised :December 13, 2020
Accepted:December 26, 2020

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
2020, 8(2), 152-167
Research in Reading & Writing Instruction,
2020, 8(2), 152-167
Doi: 10.35233/oyea.765181

was stated that print motivation is also significant among the classifications (Senechal et al., 2001; Layzer, 2002; Neuman, 2002).

Various studies reveal that early literacy skills are predictors of lifelong literacy skills (Kargın et al., 2015; Whitehurst & Lonigan 1998, 2001; Lonigan & Shanahan, 2009). Literacy skills are one of the development indicators of societies as the academic and life achievements of individuals. Hence, it can be characterized as both a personal and a social value. The significance of supporting this skill is obvious from an early age, even from birth, with qualified practices at home, at school and in the community. In this context, reviewing the studies based on the current approach of the concept of early literacy is essential in terms of both educational programs and the role of the family and its capability to influence society.

Method

Model

This study is conducted in a review model. Reviewing models are the approaches aiming at describing a past or present situation as it exists (Karasar, 2003). Data collected by the document review were analyzed by the percentage and frequency analysis. Document review involves the analysis of written materials containing information about the facts and events aimed to for investigation (Şimşek, 2009).

Material

The population of the study consisted of all graduate theses conducted on early literacy in Turkey. The sample of the study consisted of the postgraduate thesis drafted on the early literacy between 2010 and 2019. They are indexed as open to use (permitted). In the database of the Higher Education Council's National Thesis Center, a total of 19 theses, 12 of which were master's and 7 doctoral degrees, were discovered with the keywords "early literacy".

Tools

Theses in the study were evaluated with the Thesis Examination Form, which contains information such as descriptive and sampling characteristics, research method, model, data collection tools, analysis method and subject contents. 19 theses were evaluated, compared and analyzed by the researchers according to the information included in the Thesis Examination Form. According to the formula proposed by Miles and Huberman (2015), it was viewed that the inter-rater agreement was 90%. If the rate is above 70% , it is considered reliable (Miles & Huberman, 2015). Hence, it was ascertained that the harmony between the rater was at a satisfactory level, and the reliability of the data analysis was ensured.

Data Analysis

The data collected through the Thesis Examination Form were encoded and transferred to the SPSS 20 statistical analysis program. The quantitative data were prepared in tabular format by producing frequency and percentage statistics through the analysis program.

Findings

In this study examining the theses on early literacy, it is ascertained that there are more thesis at master's level than doctoral theses, the writing language of the theses is Turkish except for one, and the most theses are conducted in Gazi University, they were mostly written in 2019. It appears that no early literacy thesis was written before 2012. The theses were mainly conducted by the child development departments and predominantly they worked with children. In studies conducted with children, the sample size is 6 in minimum and 473 at maximum. The children from the age group 5-6 are the children mostly studied. Taking into account the research methods, it is noted that mostly quantitative studies are performed. As the research model, it is witnessed that scanning, experimental model, relational model and descriptive studies are preferred respectively. When the data collection instruments used are analyzed, it is observed that scales developed in Turkey are used at most, then adapted scales, questionnaires, interview forms and observation form is used at least. The data were analyzed by Mann Whitney U, T Test, Kruskal Wallis, ANOVA, Wilcoxon, Regression Analysis, Chi-Square (Pearson), Content Analysis, Percentage / Frequency and Spearman analysis methods, respectively. The subject contents of the theses are comparative studies, effectiveness analysis, literacy, environment and measurement tool development studies, relationship analysis, parent and teacher opinions, respectively.

Conclusion and Discussion

Considering the results obtained from the study, it is believed that there are more master theses than the doctoral theses is due to the number of the doctorate and master program students. It is believed that the fact that the theses are mostly

written in Turkish is positive for the recognition and expansion of early literacy in our country. Although no thesis was drafted on early literacy before 2012, it is comprehended that studies on early literacy skills such as phonological awareness (Karakelle, 2004) and print awareness (Şimşek, 2011) have been conducted. The fact that the most theses are made in important universities in Ankara can be clarified by the fact that large and well-established universities have more graduate quotas and the innovations in the literature are carefully tracked by these universities. Early literacy theses were mainly conducted in the development and education departments of the institutes. It is reviewed significant and possible to conduct research from different disciplines in the following years.

It has been noted that the age groups included in the sample group are concentrated in the 5 and 6 age groups. Whitehurst and Lonigan (1998) indicated in their definition that early literacy skills cover the first five or six years of life. For this reason, it is believed that it would be beneficial to extend the studies on early literacy to younger age groups such as infancy and walking periods, starting with birth and even in the womb and terminating with formal literacy instruction. The fact that the study methods used in theses are more quantitative signifies the need for more qualitative and mixed studies. Scales were mainly preferred in theses in relation to this finding. It is believed that this is due to the fact that the scales provide clearer data and allow comparison. Postgraduate theses were reviewed in this study. Research articles can be examined in subsequent studies. The quantitative and qualitative increase of the theses to be performed in the field will provide an increase in the knowledge and understanding of the literature on early literacy.

2010-2019 Yılları Arasında Adında Erken Okuryazarlık Kavramı Kullanılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Elif Satı Çalış
Bursa Uludağ University
elifsati@gmail.com
ORCID:0000-0002-6220-3490

Nihan Feyman Gök
Çankırı Karatekin University
nihanfeyman@gmail.com
ORCID:0000-0002-0838-6791

ÖZET

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemde erken okuryazarlık kavramı kullanılarak yapılmış ulusal lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesidir. Son yıllarda ulusal literatürde erken okuryazarlık kavramına sıklıkla rastlanmaktadır. Doküman incelemesi modeli kullanılarak yapılan araştırmada, Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) veri tabanından “erken okuryazarlık” anahtar sözcüğü kullanılarak tez adında bu kavramın kullanıldığı 19 lisansüstü tez, betimleyici özellikleri (üniversite, enstitü, anabilim dalı, yılı, dili), araştırma yöntemi, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama yöntemi, araştırma yöntemi, araştırma konusu yönünden incelenmiştir. Bu çalışmada erken okuryazarlık kavramının tez adında aranması, uluslararası literatürde kullanılan erken okuryazarlık yaklaşımına ilişkin çalışmalara ulaşma amacından kaynaklanmaktadır. Araştırma sonucunda adında erken okuryazarlık kavramı kullanılan lisansüstü tezlerin 2019 yılında artış gösterdiği, örneklem grubunun çoğunluğunu 5-6 yaş grubu çocukların oluşturduğu, araştırmaların çoğunun üniversitelerin eğitim bilimleri enstitülerinde yapıldığı, nicel çalışmaların en çok kullanılan yöntem olduğu görülmüştür. Alanda yapılacak olan tezlerin araştırma yöntemi, analiz yöntemi, örneklem grubu ve örneklem türü açısından çeşitlenmesinin erken okuryazarlığa dair literatür bilgisinin ve anlayışının artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bulgularına dayanarak erken okuryazarlık kavramına ilişkin gelecekte yapılabilecek çalışmalara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Erken okuryazarlık, erken okuryazarlık becerileri, okul öncesi dönem.

Okuryazarlık, günümüz dünyasında var olabilmek için hayatta kalmak kadar önemli bir beceri ve sosyal bir alışkanlıktır ve bu alışkanlık sosyal iletişim yoluyla kazanılmaktadır. Yaşadığımız dijital çağda, bireyler sadece iş için değil gündelik hayatlarında da pek çok okuryazarlık becerisini kullanırlar (Nutbeam, 2008). Okuma yazma ve okuryazarlık terimleri sıklıkla birbirinin yerine kullanılsa da okuryazarlık kavramının çağın şartlarına göre farklılaştığı, kavrama yüklenen yeni değerlerle okuma yazma ifadesiyle arasındaki farklılıkların derinleştiği görülmektedir. Okuma yazma sembolleri çözmeye okuryazarlık ise anlamlandırmaya dayalıdır. UNESCO (2004), okuryazarlığı değişik türdeki yazılı kaynakları kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, bir araya getirme, iletişim kurma ve hesap yapma yeteneği olarak tanımlamıştır.

Erken okuryazarlık ise çocukların sözel ve yazılı dili anlama çabaları olarak tanımlanmaktadır (Stegelin, 2002). Çocukların aktif olarak okuyup yazabilmelerinden önce dille, kitaplarla, yazıyla kurduğu erken deneyimlerin tümü olarak da ifade edilebilir. Erken okuryazarlık, ilkokula başlamamış çocuklara erkenden okuma ya da yazmayı öğretmek anlamına gelmemektedir. Uluslararası alan yazında emergent literacy (kendiliğinden gelişen okuryazarlık) ya da early literacy (erken okuryazarlık) olarak karşımıza çıkan bu kavram çocukların ilerdeki akademik becerilerinin gelişimi için önemli olan

Geliş Tarihi :6 Temmuz 2020
Düzeltilme Tarihi :13 Aralık 2020
Kabul Tarihi :26 Aralık 2020

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
2020, 8(2), 152-167
Research in Reading & Writing Instruction,
2020, 8(2), 152-167
Doi: 10.35233/oyea.765181

becerilerdir (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Bu kavramlar uluslararası literatürde çoğunlukla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Yine de erken okuryazarlık kavramı yaygın olarak kullanılmaktadır; ilkökul düzeyinden önce edinilen bilgi, beceri ve deneyimleri en kapsayıcı terimin erken okuryazarlık olduğu buna gerekçe gösterilmektedir (NRC 1998, 2000).

Türkiye’de de erken çocukluk eğitiminde erken okuryazarlık kavramının içerdiği bilgi, beceri ve deneyimleri açıklayan terminolojide bir kavram kargaşası olduğu söylenebilir. Feyman Gök’ün (2013) çalışmasında ulusal alan yazında erken okuryazarlık kavramının farklı terimlerle ele alındığı belirtilmiştir. Bu terimler gelişen okuryazarlık, ilk okuma yazmada kuluçka dönemi, filizlenen okuryazarlık, erken okuryazarlık, yeşeren okuryazarlık, öncül okuryazarlık ve okuma yazmaya hazırlık çalışmaları şeklindedir. 2012 yılından itibaren ulusal literatürde erken okuryazarlık kavramı kabul görmüş ve araştırmalarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır. 2013 yılında geliştirilen okul öncesi eğitim programında (MEB, 2013) ise bu kavramdan bahsedilmemekte ve bu erken okuryazarlık becerileri okumaya hazır bulunuşluk yaklaşımı temelinde açıklanmakta ve okuma yazmaya hazırlık çalışmaları terimiyle adlandırılmaktadır. Uygulamada ve alan yazın arasında da farklılıklar olduğu görülmektedir.

Alanda yapılan araştırma bulgularında okumayı öğrenmede yaşanan güçlükler ve bu güçlükler sebepleri olan faktörlere bakıldığında erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Diğer yandan okul öncesi dönemde okuma yazma ile ilgili becerilerin geliştiği vurgusu yapılmaktadır (Kargın, Ergül, Büyüköztürk ve Güldenöğlü, 2015). Yapılan araştırmalar, çocuğun ilkökula başladığında sahip olduğu okuryazarlık becerileriyle gelecekteki akademik başarısının ilişkili olduğunu göstermektedir (Kargın ve diğerleri, 2015; Whitehurst ve Lonigan, 2001).

Erken okuryazarlık kavramı 1950’li yıllardan itibaren çeşitli görüşlerle açıklanmıştır. Bunlardan biri gelişim psikologları tarafından savunulan olgunlaşma kuramıdır. Bu kurama göre çocuklar sadece biyolojik süreçlere bağlı olarak okuryazar olabilir ve bu süreçte ailelerin etkisi çok azdır (Morrow, 2001). Bu teorinin sorgulanmasıyla biyolojik açıdan hazır olsalar dahi çocukların okuma öncesi deneyimlerden etkilenebileceği fikri kabul görmüştür. Böylece okumaya hazır bulunuşluk (reading readiness) kavramı ortaya çıkmıştır. Bu dönemde çocukların ilkökula başlamak için hazır olup olmadığı standart testlerle ölçülmüştür. Standart testlerin ölçtüğü fiziksel, zihinsel, sosyal duygusal gelişim alanındaki deneyimlerin çocuğu okumaya hazır hale getiren temel öğeler olduğu düşünülmüştür. Bu fikir okul öncesi dönemde çocuğu okumaya hazır hale getiren becerilere odaklanılmasını sağlamıştır (Barratt-Pugh ve Rohl, 2000). Okumaya hazır bulunuşluk yaklaşımı okul öncesi eğitime başlayan çocukların okuryazarlığa dair önceki deneyimlerini göz ardı etmektedir. Okumaya hazır olma yaklaşımı resmi olarak öğretilen okuma ile ön okuma becerileri arasında bir sınır olduğu şeklinde tanımlanır (Whitehurst ve Lonigan, 2001). 1975 yılında Clay’in (1975) okul öncesi dönemdeki çocuklarla yaptığı deneysel çalışmalar okuryazarlık becerisinin karalama, uydurma hecelemeler, rastgele yazma gibi erken deneyimlerle geliştiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre çocuklar yetişkinlerin okuryazarlık davranışlarını model almaktadır. Çocukların gerçek amaçlı, anlamlı ve işlevsel okuryazarlık davranışları yazılı uyarılarla zenginleştirilmiş bir çevrede gelişmektedir. Bu yaklaşım bütüncül dil yaklaşımı olarak bilinmektedir (Goodman, 1986).

Bütüncül dil yaklaşımına göre erken okuryazarlık, resmi okuma yazma öğretimi başlamadan önce görülür (Barratt-Pugh ve Rohl, 2000). Buna göre okuryazar toplumlarda büyüyen çocuklar sosyal hayatın içinde yazının işlevi hakkında bilgi edinirler. Bu aşamada çocukların okuması görsel bir okumadır (Ehri, 2005). Çocuklar günlük yaşantıları içinde sıkça karşılaştıkları sözcükleri alfabetik olmayan logo, resim ya da sözcük uzunluğu gibi çeşitli özelliklerinden faydalanarak tanırlar (Seçkin ve Baydık, 2012). Sözcükleri herhangi bir şekilde analiz edemezler ancak görsel olarak okumaktadırlar (Ehri, 2005). Görsel okuma, okuma gelişiminin ilk dönemidir. Erken okuryazarlık kavramı çocuk için ‘okuryazar’ ya da ‘okuryazar değil’ gibi net ayrımlar yapmadığı için diğer görüşlerden ayrılmakta; çocukların okuryazarlık gelişiminde düzenli sesli okumaya, zengin içerikli konuşmalara maruz kalmaya vurgu yapılmaktadır. Dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerileri etkileşimle ve eş zamanlı gelişmektedir. Resmi okuma yazma öğretiminden önce çocuğun okuma yazma ile ilgili gelişen tüm bilgi, tutum ve beceriler erken okuryazarlık olarak adlandırılmaktadır. Erken okuryazarlığın kavramsallaştırılmasında okuma kazanımı için fonolojik farkındalık, alfabe farkındalığı ve sözel dil becerileri önemli bir yer tutmaktadır (Whitehurst ve Lonigan, 1998).

Çocukların erken yaşlarda nitelikli bilişsel çalışmalarla desteklenmesinin onların okuryazarlık becerilerine önemli derecede katkı sağladığı hususunda ortak görüşler vardır (Whitehurst ve Lonigan, 2001). Okuryazarlık becerilerinin temeli ise okul öncesi dönemde edinilen bilgi ve deneyimlerden oluşmaktadır (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Gelişimsel bakış açısına göre, erken okuryazarlık becerileri kapsamında yer alan kitap okuma, yazı bilgisi, harf bilgisi gibi beceriler öğretilir ve geliştirilebilir.

Doğumdan, resmi okuma yazma öğretimine başlanan zaman arasında çocuğun okuryazarlık ile ilgili kazanmış olduğu beceriler çocuğun daha sonra kazanacağı geleneksel okuma yazma becerileri ile doğrudan, açık ve tutarlı şekilde güçlü bir ilişkiye sahiptir (Lonigan ve Shanahan, 2009). Çocuk çevresi ile etkileşim kurarak okuma yazma deneyimleri kazanır. Erken okuryazarlık becerileri resmi okuryazarlık becerileri için yordayıcı niteliktedir (Whitehurst ve Lonigan, 1998).

Erken Okuryazarlık Becerileri

Erken okuryazarlık kapsamına alınan becerilere bakıldığında ses bilgisel farkındalık, alfabe ve harf bilgisi, sözel dil, yazı farkındalığı pek çok sınıflamada görülmektedir (Muter, Hulme, Snowling ve Stevenson, 2004). Muter ve arkadaşları (2004) sözcük bilgisi becerisini de kendi sınıflamasına dahil etmiştir. Peterson, Jang, Jupiter ve Dunlop (2012) ise yazı farkındalığı, ses bilgisel farkındalık, sözcük dağarcığı, öyküleştirme becerileri ve yazı farkındalığı şeklinde sınıflama yapmıştır. Bu sınıflamada farklı olarak öyküleştirme becerilerine yer verilmiştir. Öyküleştirme becerileri olaylar arasındaki bağlantıların ve nedensel ilişkilerin anlamlandırılmasını geniş bir kelime dağarcığıyla yeniden anlatma becerisidir. Araştırmacılar bu beceriyle ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu belirtmekle birlikte erken okuryazarlık için kritik olduğunu da düşünmektedirler. Bir başka sınıflamada sözel dili anlama, ses bilgisel farkındalık ve yazı bilgisi başlıca erken okuryazarlık becerileri olarak belirlenmiş ve yazı motivasyonunun da sınıflamalar arasında önemli olduğuna değinilmiştir (Senechal ve diğerleri, 2001; Layzer, 2002; Neuman, 2002). Yazı motivasyonu (print motivation) yani çocuğun okumaya karşı olumlu duyguları ve istekliliği okuma başarısını etkileyen önemli bir unsurdur.

Yaygın olarak kabul edilen erken okuryazarlık becerileri şunlardır:

Sesbilgisel Farkındalık

Çocukların seslere duyarlılık oluşturmaları, sözcükleri seslere ayırmaları, sesleri bir araya getirerek sözcük oluşturma gibi becerilerle sahip olduğu, dili algılayıp manipüle etme kabiliyetleri sesbilgisel farkındalık olarak adlandırılır (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Sesbilgisel farkındalık, okul öncesi dönemde ve ilkökulda birçok farklı beceri içerisinde gördüğümüz bir beceridir. Çocuğun anadilinde sesleri ayırt etme, sesleri tanıma, sesleri manipüle edebilme gibi becerileri içerdiği ortak bir kanıdır (Anthony, Francis ve Anthony, 2005). Kargın ve diğerleri (2015), sesbilgisel farkındalık becerisini farklı sesleri ayırt edebilme olarak tanımlamıştır. Güneş (2007) ise ses bilinci ifadesini kullanarak sesbilgisel farkındalığı seslere duyarlı olma, kelimelerdeki sesleri tanıma, ayırt etme, ses ve heceleri birleştirme ve değiştirme gibi becerilerin edinilmesi şeklinde tanımlar. Çocuk kullandığı dilin kelimelerden, kelimelerin hecelerden, hecelerin de seslerden oluştuğunu öğrenmektedir. Kelimeyi hecelere, seslere ayırıp onları farklı şekillerde birleştirerek yeni kelimeler oluşturabilmektedir. Bu farkındalık okuma yazma öğreniminde seslerin harflerle ilişkili olduğunu anlamasını sağlamaktadır (Güneş, 2007).

Sesbilgisel farkındalığın gelişiminde basitten zora doğru gidildiğinde ilk aşamada sözcük farkındalığı ile bileşik sözcük farkındalığı, peşinden hece farkındalığının geldiği, sonrasında ilk ses-son ses farkındalığı ile birlikte uyak farkındalığı ve son aşamada ise ses birim farkındalığı ve manipülasyonu gelmektedir. Bütün bu aşamalar bazen sıra ile gitmekle bazen de birlikte gözlenmektedir. Bunun sebebi de çocuk henüz alt beceriyi geliştirirken bir sonraki beceriyi de kazanmaya başlamasıdır (Phillips, Cristopher ve Lonigan, 2008).

Sesbilgisel farkındalıkta gelişimin büyük ses birimden küçük ses birimine doğru ilerliyor olması diller arası evrensel olarak gözlenirse de farklı dillerde kişilerin her aşamadaki becerileri ve yeterlikleri birbirinden farklılık gösterebilir. Türkçe dilinin okunduğu gibi yazılan ve yazıldığı gibi okunan fonetik özellikleri bu süreçte bir avantaj olarak düşünülebilir. Bir diğer farklılık ise konuşulan dilin dilsel karmaşıklığıdır. Örneğin kelime yapılarının karmaşıklığı, fonemlerin konumu ve konuşma ile ilgili organlara ilişkin faktörler de sesbilgisel farkındalık becerilerinin gelişimini etkilemektedir (Anthony ve diğerleri, 2005). Sesbilgisel farkındalık becerileri gelecekteki okuma başarısının en önemli yordayıcısıdır ve bu becerilerin değerlendirilmesi ilerideki okuma performansı hakkında ön bilgi verebilmektedir (Acarlar, Ege ve Turan, 2002).

Alfabe-Harf Bilgisi

Alfabe bilgisi, harfin ismi ile sesi arasındaki ilişkinin bilgisidir (Lonigan ve Shanahan, 2009). Yazı dilinin kodlarını çözmek, yazıdaki her bir birimin ses birimi karşılığını bulmayı içerir. Böylece kelimelerin kodları çözülmüş ve anlamlandırılmış olur. Okumanın en temeli ise harfleri öğrenmektir. Kelime kodlarını çözüp anlamlandırabilmek için öncelikle harflerin tanınması ve bu harflere karşılık gelen sesin bilinmesi gereklidir (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Treiman ve Rodriguez, (1999) harf bilgisinin okumayı öğrenme sürecinde önemli bir beceri olduğunu, çocukların sesleri öğrenirken, sözcükleri okurken harflerin isimlerini kullandıklarını ve harf bilgisinin kazanımının fonolojik farkındalık becerilerinin gelişimi için de önemli bir ön koşul beceri olduğunu ifade ederler.

Alfabe bilgisinin elde edilmesi veya harf isimleri ve karşılık gelen seslerin bilgisi, çocukların erken okuryazarlık gelişiminde önemli bir başarıdır (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Yapılan son çalışmalar çocukların alfabe bilgisinin, onların yeni kelime öğrenmelerini ve kelime hafızalarını etkilediğini göstermektedir (Ehri, 2005).

Yazı Farkındalığı

Yazı farkındalığı, yazının işlevinin farkındalığı, yazıyı oluşturan birimleri öğrenme, yazının yönü gibi kavramları öğrenmeye denmektedir. Bir başka tanımla yazı farkındalığı, harflerin sesi, harflerin isimleri, yazılı materyaldeki ana yazı şekilleri, yazının yönü, kitabın nasıl tutulacağı, nasıl kullanılacağı gibi bilgilerdir (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Pulen ve Justice (2003) ise yazı farkındalığını, yazının bir anlamı olduğunu, konuşma esnasında kullanılan sözcüklerin yazılı

olarak bazı sembollere karşılık geldiğini, yazının yönünün soldan sağa doğru olduğu ve okurken yukarıdan aşağıya doğru ilerlediğini bilmek olarak tanımlamışlardır.

Yazı farkındalığı, okul öncesi dönemde okuryazarlık gelişiminin önemli bir alanı olarak tanımlanmaktadır (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Yazı bilinci çeşitli yazılı dokümanlar kullanılarak çocuğun kendi doğal ortamında gerçekleştirilmelidir (Güneş, 2007).

Yazı farkındalığı oluşturmak için çocuğun yazının günlük hayatımızdaki yeri, işlevi ve önemi hakkında bilgi sahibi olması, söz ve yazı arasındaki bağlantının farkında olması sağlanabilir. Bunun için çocuğa kitap okurken yazıyı, yazının yönünü fark ettirmek amacıyla parmak ile takip edilebilir, her kelime okunurken söylenen kelimenin yazı ile bir karşılığı olduğunu göstermek için parmak o kelimenin üzerine konulabilir. Çocuğa kitap okurken yazının soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru ilerlediği fark ettirilebilir (Güneş, 2007). Yazı farkındalığı ile ilgili beceriler bu alanda ne kadar çok etkinlik yapılırsa ve çocuğun ulaşabildiği ne kadar çok yazılı materyal varsa o oranda gelişen bir beceridir (Kargın ve diğerleri, 2015).

Sözcük Bilgisi ve Anlama

Yıllar boyunca araştırmacılar insanların metinleri nasıl hızlı bir şekilde okuyup anladıklarını merak etmişlerdir. İnsanlar yazılanları okuduklarında akıllarında birçok fikir belirir. Bu fikirler yazılı kelimeler yolu ile oluşur. Aynı zamanda yazılı kelimelerin anlamlarını edinirken de tek bir boyut yoktur. Kelimeler kişilerin yazılı materyalden anlam oluşturmak üzere toplayıp işledikleri temel birimdir (Ehri, 2005). İleri düzey bir beceri olan okuduğunu anlama becerisinin gelişimi için sözcük bilgisi önemlidir (Fowler, 1991). Alanda yapılan araştırmalara bakıldığında da okuduğunu anlama ile sözcük bilgisi arasında doğrudan anlamlı bağlantılar olduğu görülmektedir (Beck, McKeown ve Kucan, 2013; Robins ve Ehri, 1994).

Çinli çocuklarla yapılan boylamsal bir çalışmada çocuklar iki yaşından yedi yaşına kadar takip edilmişlerdir. Araştırma kapsamına alınan çocukların iki yaşındaki sözcük bilgileri, üç yaşındaki artikülasyon becerileri, dört yaşındaki öykü anlama ve cümle tekrar etme becerileri ile yedi yaşındaki okuma becerilerinin doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Eğer sözcük bilgisi iyi ise çocuğun gelecekteki okuma becerisinin de iyi olduğu bulunmuştur (Liu, McBride-Chang, Wong, Tardif, Stokes, Fletcher ve Shu, 2010).

Yapılan pek çok araştırma erken okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu okuryazarlık becerilerinin yordayıcısı olduğunu göstermektedir (Kargın ve diğerleri, 2015; Whitehurst ve Lonigan 1998, 2001; Lonigan ve Shanahan, 2009). Okuryazarlık becerisi bireylerin akademik ve yaşam başarılarının yanı sıra toplumların gelişmişlik göstergelerinden de biridir. Dolayısıyla hem kişisel hem de sosyal bir değer olarak nitelenebilir. Bu becerinin erken yaşlardan hatta doğumdan itibaren evde, okulda ve toplumda nitelikli uygulamalarla desteklenmesinin önemi açıktır. Bu bağlamda erken okuryazarlık kavramının güncel yaklaşımını temel alarak yapılan araştırmaların incelenmesi hem eğitim programlarına hem de ailenin rolüne hem de toplumu etkileme gücü yönünden önemlidir.

Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki üniversitelerde 2010-2019 yılları arasında erken okuryazarlık adıyla yapılan lisans üstü tezlerin mevcut durumlarını ve genel profillerini belirlemektir. Bu kavramın tezlerin tümünde değil yalnızca tez adında aranmasının nedeni tez adında bu kavramı kullanan çalışmaların erken okuryazarlığa ait güncel yaklaşımı içerdiği kanısıdır. Örneğin 2018 yılında yapılan bir tezle okuma yazmaya hazır bulunuşluk testi geliştirilmiştir. Bu tezde okumaya hazır bulunuşluk yaklaşımı esas alınmış ancak anahtar sözcüklerde erken okuryazarlık kavramı kullanılmıştır. Son yıllarda ulusal alanyazında kullanılmaya başlanan ve uygulama süreçlerinde henüz kullanılmayan erken okuryazarlık kavramının tez adında aranmasıyla bütüncül dil yaklaşımına uygun olarak yazılan tezlerin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın ülkemizde yaşanan kavram karışıklığına dikkat çekerek terminolojide birlik ve anlaşılabilirlik ihtiyacını gidermesi de amaçlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşmak için araştırmaya konu olan lisans üstü tezler belirli kategoriler çerçevesinde analiz edilmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

Bu kapsamda şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Türkiye'de erken okuryazarlık üzerine yazılmış tezlerin betimleyici özellikleri (lisans üstü düzeyi, dili, hazırlandığı yıl, hazırlandığı üniversite, enstitü, anabilim dalı) nelerdir?
2. Türkiye'de erken okuryazarlık üzerine yazılmış tezlerin örneklem özellikleri (sayısı, yaş grubu, örneklem grubu) nelerdir?
3. Türkiye'de erken okuryazarlık üzerine yazılmış tezlerin araştırma yöntemleri, modelleri nelerdir?
4. Türkiye'de erken okuryazarlık üzerine yazılmış tezlerin materyal ve analiz yöntemleri (veri toplama araçları, istatistiksel analizleri) nelerdir?
5. Türkiye'de erken okuryazarlık üzerine yazılmış tezlerin konuları nelerdir?

Yöntem

Model

Bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2003). Doküman incelemesiyle toplanan veriler, yüzde ve frekans analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Şimşek, 2009).

Araştırma Materyali

Araştırma kapsamındaki tezlerin tespit edilmesi amacıyla Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'nun Ulusal Tez Merkezi kullanılmıştır. Araştırmada YÖK'ün veri tabanındaki bilgilerin hatasız ve güncel olduğu varsayılmıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye'de erken okuryazarlık konusunda yapılan tüm lisans üstü tezlerdir. Araştırmanın örnekleme ise, Türkiye'de tez adında erken okuryazarlık kavramı kullanılan ve kullanıma açık olan (izinli) 2010-2019 yılları arasında yazılmış olan lisans üstü tezlerdir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından "erken okuryazarlık" anahtar sözcükleriyle arama yapılmış ve tez türü olarak "tez adı" seçilerek lisans üstü tezler belirlenmiştir. "Erken okuryazarlık" anahtar sözcükleriyle 12 Yüksek Lisans ve 7 doktora derecesinde olmak üzere toplam 19 tez bulunmuştur. Doktora tezlerinden birinde erişim kısıtlılığı mevcuttur. Bu tezi de verilere dahil etmek amacıyla tez yazarına e-posta ile ulaşılmaya çalışılmış fakat yanıt alınmamıştır. Erişim kısıtlılığı olan tez, özet kısmında yer alan bilgiler ile araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacılar tarafından iki alan uzmanının görüşü alınarak oluşturulan "Tez İnceleme Formu" ile toplanmıştır. Tez İnceleme Formu'nda tezlerin betimleyici özellikleri (adı, üniversitesi, enstitüsü, yılı, dili vb.), örneklem özellikleri, araştırma yöntemi, modeli, veri toplama araçları, analiz yöntemi ve araştırma konuları ile ilgili bilgileri içeren alanlar bulunmaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında gerçekleştirilen arama sonucunda elde edilen tezler öncelikle tez numaraları sırası ile dosyalandırılmıştır. Her tez araştırmacılar tarafından birer kez okunmuştur. Sonra "Tez İnceleme Formu" nu doldurmak için ikinci kez okunmuştur. İkinci okuma sırasında form üzerindeki gerekli alanlar yine bilgisayar ortamında doldurulmuş ve yine tez numaralarına göre kaydedilmiştir. İkinci okuma sonrası değerlendirmeler karşılaştırılmış, analiz edilmiş ve değerlendiriciler arası tutarlık Miles ve Huberman'ın (2015) önerdiği formül kullanılarak hesaplanmıştır. Değerlendiriciler arası uyum yüzdesinin %90 olduğu görülmüştür. Uyum yüzdesinin %70'in üzerinde olması güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 2015). Böylece değerlendiriciler arası uyumun iyi düzeyde olduğu belirlenmiş, veri analizinin güvenilirliği sağlanmıştır. Çalışmanın tüm süreçlerinde 'Araştırma ve Yayın Etiği'ne uyulmuştur.

Verilerin Analizi

Tez İnceleme Formu aracılığı ile toplanan veriler SPSS 20 istatistiksel analiz programına kodlanarak aktarılmıştır. Nicel veriler analiz programı üzerinden frekans ve yüzde istatistikleri yapılarak tablolaştırılmıştır.

Bulgular

Bu araştırma erken okuryazarlık alanında ülkemizde yapılan lisansüstü tezlerin betimsel ve metodolojik özelliklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Tez adında erken okuryazarlık anahtar kelimesinin aranması ile YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 19 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır. Tezlerden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1'de incelenen lisansüstü tezlerin betimsel özellikleri görülmektedir. Tablo incelendiğinde erken okuryazarlık alanında yapılan lisansüstü tezlerin 12'si (%63.2) yüksek lisans düzeyinde yapılmışken yedisinin (%36.8) ise doktora düzeyinde yapıldığı, 18'inin (%94.7) yazım dilinin Türkçe, bir tanesinin (%5.3) İngilizce olduğu, hazırlandıkları yıllara bakıldığında en çok tezin yedi tez (%36.8) ile 2019 yılında yapılmışken ikinci sırada üç tez (%15.8) ile 2018 yılının geldiği

Tablo 1

İncelenen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Özelliklerine Göre Dağılımı

		f	%
<i>Tezlerin Lisans Üstü Düzeyi</i>	Yüksek Lisans	12	63.2
	Doktora	7	36.8
	Toplam	19	100
<i>Tezlerin Dili</i>	Türkçe	18	94.7
	İngilizce	1	5.3
	Toplam	19	100

Tablo 1'in devamı...

		f	%
<i>Tezlerin Hazırlandıkları Yıllar</i>	2010	0	0.0
	2011	0	0.0
	2012	1	5.3
	2013	2	10.5
	2014	1	5.3
	2015	1	5.3
	2016	2	10.5
	2017	2	10.5
	2018	3	15.8
	2019	7	36.8
	Toplam	19	100
<i>Tezlerin Hazırlandığı Üniversiteler</i>	Gazi Üniversitesi	6	31.6
	Ankara Üniversitesi	5	26.3
	Hacettepe Üniversitesi	3	15.8
	B. Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	5.3
	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	5.3
	KTO Karatay Üniversitesi	1	5.3
	İnönü Üniversitesi	1	5.3
	Maltepe Üniversitesi	1	5.3
	Toplam	19	100
<i>Tezlerin Hazırlandığı Enstitüler</i>	Eğitim Bilimleri	11	57.9
	Sağlık Bilimleri	6	31.6
	Sosyal Bilimler	2	10.5
	Toplam	19	100
<i>Tezlerin Hazırlandığı Anabilim Dalları</i>	Çocuk Gelişimi	6	31.6
	Özel Eğitim	4	21.1
	Okul Öncesi Eğitimi	3	15.8
	Temel Eğitim	2	10.5
	İlköğretim	2	10.5
	Psikoloji	1	5.3
	Odyoloji	1	5.3
	Toplam	19	100

görülmektedir. 2017, 2016 ve 2013 yıllarında ikişer tez (%10,5) yapılmışken 2015, 2014 ve 2012 yılında da birer tez (%5,3) yapılmıştır. 2010 ve 2011 yıllarında ise “erken okuryazarlık” ile ilgili tezin bulunmadığı görülmektedir. Erken okuryazarlık konusunda en çok tez çalışmasının altı tez (%31.6) ile Gazi Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. İkinci olarak beş tez (%26.3) ile Ankara Üniversitesi, üçüncü sırada üç tez (%15.8) ile Hacettepe Üniversitesi son sırada ise birer tez (%5.3) ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, KTO Karatekin Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Maltepe Üniversitesi bulunmaktadır. Tezlerin hazırlandığı enstitülere göre dağılımına ise 11 tez (%57.9) ile Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yapılan tezlerin birinci sırada olduğu görülürken ikinci sırada altı tezle (%31.6) Sağlık

Bilimleri Enstitüleri ve bunu takiben üçüncü sırada da iki tezle (%10.5) Sosyal Bilimler Enstitülerinin olduğu görülmektedir. Anabilim dallarına göre tezlerin dağılımı incelendiğinde, altı tez (%31.6) ile Çocuk Gelişimi birinci sırada yer alırken ikinci sırada dört tez (%21.1) ile Özel Eğitim, üçüncü sırada 3 tez (%15.8) ile Okul Öncesi Eğitimi,

Tablo 2
İncelenen Lisansüstü Tezlerin Örneklem Sayılarına Göre Dağılımı

Ortalama	N	Ss	Minimum	Maksimum
119,9474	19	115.85	6	473.00

dördüncü sırada ikişer tez (%10.5) ile Temel Eğitim ve İlköğretim ve beşinci sırada ise birer tez (%5.3) ile Psikoloji ve Odyoloji bulunmaktadır.

Tablo 3
İncelenen Lisansüstü Tezlerin Çalışılan Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaşlar	f	%
Yetişkin	7	25
5	9	32.1
6	11	39.3
7	1	3.6
Toplam	28	100

Tablo 2’de incelenen tezlerin örneklem özellikleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde tezlerdeki örneklem sayılarının en çok 473 olduğu görülürken en az örneklem sayısının da

Tablo 4
İncelenen Lisansüstü Tezlerde Çalışılan Örneklem Grubu Dağılımı

Örneklem	f	%
Çocuk	14	66.6
Ebeveyn	6	28.6
Öğretmen	1	4.8
Toplam	21	100

altı olduğu görülmektedir.

Tablo 3’e bakıldığında incelenen tezlerde %39.3 ile birinci sırada altı yaş çocukları, %32.1 ile ikinci sırada beş yaş çocukları, üçüncü sırada %25 ile yetişkinler yer alırken yedi yaş grubu çocukları ile yapılan çalışmaların ise %3.6 ile son sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5
İncelenen Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	f	%
Nicel	17	89.5
Nitel	1	5.3
Karma	1	5.3
Toplam	19	100

Lisansüstü tezler çalışılan örneklem grubuna göre incelendiğinde, Tablo 4’te görüldüğü üzere, çocuklar 14 çalışma (%66.6) ile birinciliği alırken ikinci sırada altı çalışma (%28.6) ile ebeveynler ve üçüncü sırada da bir çalışma (%4.8) ile öğretmenler örneklem grubunu oluşturmaktadır. İki tezde örneklem grubu ebeveynler ve çocuklardan oluşmaktadır.

Aşağıdaki tablolarda incelenen lisansüstü tezlerin araştırma yöntemleri ve modellerine ilişkin elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 6
İncelenen Lisansüstü Tezlerin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Enstitüler	f	%
Tarama	7	33.3
Deneyysel	6	28.6
İlişki	3	14.3
Betimsel	2	9.5
Yarı Deneyysel	1	4.8
Olgubilim	1	4.8
Nedensel Karşılaştırma	1	4.8
Toplam	19	100

İncelenen lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine bakıldığında, 19 tezin 17'sinde (%89.5) nicel yöntem kullanılırken birer tezin (%5.3) Nitel ve Karma yöntemle yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6'da lisansüstü tezlerin araştırma modellerine bakıldığında yedi (%33.3) tarama modelinin birinci sırada olduğu görülürken, ikinci sırada altı (%28.6)deneyysel, üçüncü sırada üç ilişki, son sırada birer yarı deneyysel, olgu bilim ve nedensel karşılaştırma modellerindeki çalışmalar bulunmaktadır.

İncelenen lisansüstü tezlerin materyal ve yöntemlerine ilişkin bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 7
İncelenen Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	f	%
Türkiye'de Geliştirilen Ölçek	30	51.7
Uyarlama ile Geliştirilen Ölçek	14	24.1
Anket	11	19.0
Görüşme Formu	2	3.5
Gözlem Formu	1	1.7
Toplam	58	100

Tablo 7 incelendiğinde veri toplama araçlarından en çok kullanılanın birinci sırada 30 (%51.7) ile Türkiye'de geliştirilen ölçekler olduğu görülmektedir. İkinci sırada 14 (%24.1) ile uyarlama ile geliştirilen ölçekler gelirken anketin 11 (%19.0) ile üçüncü sırada olduğu görülmektedir. Görüşme formu iki (%3.5) iken gözlem formunun ise bir (%1.7) ile son sırada en az kullanılan veri toplama araçları olduğu görülmektedir. 16 tezde birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır.

Tablo 8
İncelenen Lisansüstü Tezlerin İstatistiksel Analizleri Göre Dağılımı

İstatistiksel Analiz	f	%
Mann Whitney U	10	25.0
T Testi	8	20.0
Kruskal Wallis	7	17.5
ANOVA	4	10.0
Wilcoxon	3	7.5
İçerik Analizi	2	5.0
Ki Kare (Pearson)	2	5.0
Regresyon Analizi	2	5.0
Spearman	1	2.5
Yüzde/Frekans	1	2.5
Toplam	40	100

Tablo 8 incelendiğinde tezlerin istatistiksel analizlerinde birinci sırada 10 çalışma (%25.0) ile Mann Whitney U'yu görürken ikinci sırada sekiz çalışma (%20.0) ile T Testi, üçüncü sırada yedi çalışma (%17.5) ile Kruskal Wallis, dördüncü sırada dört çalışma (%10.0) ile ANOVA, beşinci sırada üç çalışma (%7.5) ile Wilcoxon, altıncı sırada ikişer çalışma

(%5.0) ile Regresyon Analizi, Ki Kare (Pearson), İçerik Analizi, birer çalışma (%2.5) ile de Yüzde/Frekans ve Spearman analizlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 9 İncelenen Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

İstatistiksel Analiz	f	%
Karşılaştırma	8	29.6
Etkililik İncelemesi	6	22.2
Okuryazarlık Çevresi	4	14.8
Ölçme Aracı Geliştirme	4	14.8
Ebeveyn Görüşleri	2	7.4
İlişki	2	7.4
Öğretmen Görüşleri	1	3.7
Toplam	27	100

Tablo 9'da tezlerin içerik özellikleri incelendiğinde %29.6 oranıyla birinci sırada karşılaştırma çalışmaları görülmektedir. İkinci sırada %22.2 oranıyla etkililik incelemeleri, üçüncü sırada %14.8 oranıyla okuryazarlık çevresi ve ölçme aracı, dördüncü sırada %7.4 oranıyla ebeveyn görüşleri ve ilişki incelenirken en son olarak da %3.7 oranıyla öğretmen görüşleri konu edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Erken okuryazarlık ile ilgili tezler lisansüstü düzeylerine göre incelendiğinde yüksek lisans düzeyindeki tezlerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Orana bakıldığında hemen hemen iki katına yakın bir oran (% 63.2 / % 36.8) olduğu gözlenirken bu farkta ülkemizde bu alana ilişkin doktora ve yüksek lisans programı öğrenci sayılarının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Erken okuryazarlık ile ilgili lisansüstü tezler yazım dili açısından incelendiğinde, 19 tezdten bir tanesinin İngilizce olarak yazıldığı görülmüştür. Alanda yapılan diğer tezler Türkçe olarak yazılmıştır. Tezlerin çoğunluğunun Türkçe yazılmış olması üniversitelerde öğretim dilinin yaygın olarak anadilimiz Türkçe olmasından kaynaklanmaktadır. Bir tezin yazım dilinin üniversitenin öğretim diline bağlı olarak İngilizce olduğu görülmektedir. İngilizce dilinin evrensel ve bir araştırma dili olduğu bilinmektedir ancak Türkçe tezlerin yoğunlukta olmasının erken okuryazarlık kavramının ülkemizde tanınması ve yaygınlaşması açısından olumlu olduğu değerlendirilmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin hazırlandıkları yıllara göre dağılımına baktığımızda 2010- 2019 yılları arası tarihler göz önüne alındığında 2010 ve 2011 yıllarında erken okuryazarlık anahtar sözcüğü ile ilgili herhangi bir teze rastlanmazken 2012, 2014 ve 2015 yıllarında birer lisansüstü tez hazırlandığı görülmektedir. Yedi tez sayısı ile en çok tezin 2019 yılında üretildiği görülürken bunu üç tez ile 2018 yılı ve ikişer tez ile 2013, 2016 ve 2017 yılları takip etmiştir. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımına baktığımızda 2012 yılından önce erken okuryazarlık başlığı altında lisansüstü düzeyde bir tez araştırmasının olmadığı, 2018'e kadar olan süreçte de her sene bir ya da iki çalışmanın yapıldığı görülürken 2018 de bu sayının üç olduğu görülmektedir. 2019 yılının verilerine baktığımızda ise yedi lisansüstü tez karşımıza çıkmaktadır. Bu veriler ışığında erken okuryazarlık ile ilgili akademik olarak çalışmaya olan ilginin yeni başladığı düşünülmektedir. 2010 ve 2011 yıllarında erken okuryazarlık başlıklı herhangi bir teze rastlanılmamıştır. Fakat erken okuryazarlık becerileri arasında olan fonolojik farkındalık (Karakelle, 2004), yazı farkındalığı (Şimşek, 2011) gibi erken okuryazarlık becerileri kapsamında değerlendirilen becerilerle ilgili çalışmaların daha önce başladığı görülmektedir. Erken okuryazarlıkla ilgili yapılan tezlerin sayısı ile ülkemizde okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve çocuk gelişimi lisansüstü programlarının sayısı göz önünde bulundurulduğunda erken okuryazarlık konusunda hem daha fazla sayıda hem de çok yönlü çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Erken okuryazarlık anahtar sözcüğü ile ilgili üniversiteler arasında en çok çalışmaya sahip olan üniversite altı tez ile Gazi Üniversitesi iken onu ikinci sırada beş tez ile Ankara Üniversitesi takip etmektedir. Hacettepe Üniversitesi'nde üç tez yapılırken, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, ODTÜ, KTO Karatekin Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Maltepe Üniversitesi'nde ise birer tez yapıldığı görülmüştür. Araştırmada incelenen tezlerin hazırlandıkları üniversitelere bakıldığında çalışmaların çoğunun başkent Ankara'da bulunan büyük ve köklü üniversitelerde yapılmış olduğu görülmektedir. Bu bulgu büyük ve köklü üniversitelerin lisansüstü kontenjanlarının daha çok olmasıyla ve yeniliklerin bu üniversiteler tarafından yakın takip edilmesiyle açıklanabilir. Az sayıda olsa da büyük kentler dışındaki üniversitelerde de erken okuryazarlık konusuyla ilgili araştırmaların yapılması da erken okuryazarlığa dair anlayışın araştırmacılar arasında gelişmekte olduğunu düşündürmektedir.

Erken okuryazarlık temalı tezler en çok Eğitim Bilimleri Enstitülerinde, ardından Sağlık Bilimleri Enstitülerinde ve daha sonrasında Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapılmıştır. Toplam tez oranına baktığımızda Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yapılan tezlerin diğer enstitülerde yapılanların iki katından da fazla oranda (%57.9) olduğu görülmektedir. Erken okuryazarlık kavramının okul öncesi dönemi eğitimi ile ilişkili olması okul öncesi, çocuk gelişimi ve özel eğitim

gibi Eğitim Bilimleri Enstitülerine bağlı bölümlerdeki araştırmacıların konu ile daha yoğun ilgilendiklerini düşündürmektedir.

Lisansüstü incelenen tezlerin anabilim dallarına göre dağılımına baktığımızda erken okuryazarlık alanında en çok tezin altı tez ile Çocuk Gelişiminde yapıldığı görülmektedir. İkinci olarak dört tezle Özel Eğitim, üçüncü sırada üç tez ile Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı gelirken Temel Eğitim ve İlköğretim Anabilim Dallarında ikişer tezin yapıldığı ve son sırada da birer tez ile Psikoloji ve Odyoloji Anabilim Dallarının olduğu görülmektedir. Erken okuryazarlık konusu ile ilgili çalışmaların çoğunun gelişim ve eğitim ile ilgili bölümlerde yapılmasının, erken okuryazarlık ile temel becerilerin erken çocukluk yıllarındaki gelişim sürecinde ele alınması gereğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İlerleyen yıllarda farklı ana bilim dallarında da araştırmaların yapılacağı düşünülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin örneklem sayıları en az ve en çok şeklinde değerlendirilmiştir. Tezlerde en az 6 örneklem kullanılırken en çok örneklem sayısının da 473 olduğu görülmektedir.

Tezlerde çalışılan yaş gruplarının dağılımına baktığımızda en çok % 39.3 oranında 6 yaş grubu çocuklarla çalışıldığı görülmektedir. Daha sonra % 32.1 ile 5 yaş grubu gelmektedir. Yetişkinlerle yapılan çalışmalara baktığımızda bu oranın %25 olduğu görülürken en az çalışmanın %3.6 ile 7 yaş grubu ile yapıldığı görülmektedir. Örneklem grubuna dahil edilen yaş gruplarının 5 ve 6 yaş gruplarında yoğunlaştığı görülmektedir. Whitehurst ve Lonigan (1998) tanımında erken okuryazarlık becerilerinin yaşamın ilk beş ya da altı yılını kapsadığını ifade etmişlerdir. Bu nedenle doğumla, hatta anne karnında başlayıp resmi okuma yazma öğretilmesiyle sonlanan erken okuryazarlık ile ilgili yapılacak çalışmaların bebelik, ilk yürüme dönemleri gibi daha küçük yaş gruplarına doğru genişletilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

İncelenen tezlerdeki örneklem dağılımına bakıldığında % 66.6 oranında en çok çocuklarla çalışıldığı görülmektedir. Sonrasında % 28.6 ebeveynler ve en az çalışılan grup olan öğretmenlerin oranının da 4.8 olduğu görülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerdeki araştırma yöntemlerinin dağılımına bakıldığında %89.5 ile en büyük oranı nicel çalışmalar alırken nitel ve karma yöntemler %5.3 oranında görülmüştür. Burada bu konunun henüz ülkemizde betimlenme aşamasında olduğu, nitel çalışmaların daha çok derinlemesine bir süreci içermesi nedeniyle nitel çalışma yapılabilecek bir alt yapının olmayışından ya da yeterince nicel veri ile betimlenmemiş olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

İncelenen tezlerin araştırma modellerine bakıldığında en çok kullanılan model öncelikli olarak tarama (%33.3) sonra da deneysel model (28.6) olduğu görülmektedir. Sonrasında sırayla baktığımızda %14.3 oranında ilişki incelemesi, %9.5 oranında da betimsel çalışmaların olduğu en son da %4.8 oranında birer tezle de yarı deneysel, olgu bilim ve nedensel karşılaştırma çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Burada en çok tarama ve deneysel modelin tercih edilme nedeni, erken okuryazarlık konusunun ülkemiz literatürüne yeni yeni giriyor olması nedeniyle var olan sürecin tanımlanmasına ve öncelikle bu konunun etkili olup olmadığına ilişkin problem durumlarının araştırmacılar tarafından deneysel olarak kanıtlanma ihtiyacının olması gösterilebilir.

İncelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına bakıldığında en çok % 51.7 oranında Türkiye'de geliştirilen ölçeklerin kullanıldığı görülürken bunu takiben tezlerde %24.1 ile uyarlama ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Tezlerde %19 oranında anket, %3.5 oranında görüşme formu kullanıldığı görülürken %1.7 oranı ile gözlem formunun en az kullanılan veri toplama aracı olduğu görülmektedir. Ölçeklerin çalışma sonucunda daha net bilgiler vermesi, karşılaştırmaya olanak sağlaması gibi nedenlerden dolayı daha çok tercih edildiği düşünülmektedir.

Lisansüstü tezler verilerin istatistiksel analiz yöntemlerine göre de incelenmiştir. En çok kullanılan istatistiksel analiz yönteminin %25 oranı ile Mann Whitney U, ikinci olarak % 20 ile T Testi ve üçüncü olarak da % 17.5 ile Kruskal Wallis analiz yöntemleri kullanılmıştır. Sonraki sıralamaya baktığımızda %10 ile ANOVA, % 7.5 ile Wilcoxon, % 5 ile Regresyon Analizi, Ki Kare (Pearson), İçerik Analizi kullanılırken en az da % 2.5 ile de Yüzde/Frekans ve Spearman analiz yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin konu içeriklerine bakıldığında en çok tezin %29.6 oranında karşılaştırma ve bunu takiben % 22.2 ile de etkililik incelemesi olduğu görülmektedir. Okuryazarlık çevresi ve ölçme aracı geliştirme çalışmaları % 14.8 olarak üçüncü sırada, ilişki incelemesi ve ebeveyn görüşleri %7.4 ile dördüncü sırada iken son olarak çalışılan içeriğin ise %3.7 ile öğretmen görüşleri olduğu görülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin konu içeriklerine bakıldığında en çok tezin %29.6 oranında karşılaştırma ve bunu takiben % 22.2 ile de etkililik incelemesi olduğu görülmektedir. Okuryazarlık çevresi ve ölçme aracı geliştirme çalışmaları % 14.8 olarak üçüncü sırada, ilişki incelemesi ve ebeveyn görüşleri %7.4 ile dördüncü sırada iken son olarak çalışılan içeriğin ise %3.7 ile öğretmen görüşleri olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

6. Erken okuryazarlık kavramı ile ilgili üniversitelerin lisans üstü programlarında boyutsal çalışmalar artırılabilir.
7. Erken okuryazarlık konusunda doktora düzeyinde daha çok tez çalışması yapılabilir.
8. Erken okuryazarlığın doğumla başlayan bir süreç olduğu göz önüne alınarak bundan sonra yapılacak çalışmalara bebekler ve yeni yürümeye başlayan çocuklar gibi daha küçük yaş grupları dahil edilebilir.

9. Erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinde ailelerin ve erken çocukluk eğitimcilerinin önemli rollerinden dolayı ailelerle ve öğretmenlerle ilgili çalışmalara daha çok yer verilebilir.

10. Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dallarında yapılan tez sayısı artırılabilir.

Bu çalışmanın inceleme alanı lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. İleride yapılacak olan çalışmalara araştırma makaleleri de yapılacak çalışmalara dahil edilebilir. Alanda yapılacak olan tezlerin araştırma yöntemi, analiz yöntemi, örneklem grubu ve örneklem türü açısından çeşitlenmesi hayati bir beceri olan erken okuryazarlığa dair alandaki literatür bilgisinin ve anlayışının da artmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Acarlar, F., Ege, P., Turan, F. (2002). Türk çocuklarında üstdil becerilerinin gelişimi ve okuma ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50), 63-73.

Anthony, J. L., & Francis, D. J. (2005). *Development of phonological awareness*. Current directions in psychological Science, 14(5), 255-259.

Barratt-Pugh, C. and Rohl, M. (Ed.) (2000). *The socio-cultural context of literacy learning: Literacy learning in the early years*. Buckingham- Philadelphia: Open University Press.

Beck, I. L., McKeown, M. G., Kucan, L. (2013). *Bringing words to life: Robust vocabulary instruction*. Guilford Press.

Clay, M. M. (1975). *What did I write?* Auckland, New Zeland: Heinemann

Ehri, L.C. (2005). *Learning to read words: Theory, findings, and issues*. Sci Stud Read. 9(2): 167–188.

Feyman Gök, N. (2013). *Anaokullarında erken okuryazarlık çevresinin değerlendirilmesi ve sınıf ortamının çocukların erken okuryazarlık davranışlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Fowler, A. E. (1991). *How early phonological development might set the stage for phoneme awareness*. Phonological processes in literacy: A tribute to Isabelle Y. Liberman, 106, 97-117.

Goodman, Y. (1986). Children coming to know literacy. In W. Teale and E. Sulzby (Eds.), *Emergent literacy: Writing and reading*. Norwood, NJ: Ablex.

Güneş, F. (2007). *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları

Karakelle, S. (2004). *Fonolojik farkındalık ve harf bilgisinin ilkökuma becerisi üzerindeki etkisi*. Psikoloji Çalışmaları, 24, 45-56.

Karasar, N. (2003), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 12. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş., Güldenoğlu, B. (2015). *Anasınıfı çocuklarına yönelik erken okuryazarlık testi (EROT) geliştirme çalışması*. Özel Eğitim Dergisi, 16(3).

Layzer, C. 2002. *Adding ABCs to apple juice, blocks and circle time*. Paper presented at the conference, Assessing Instructional Practices in Early Literacy and Numeracy, September, in Cambridge, Massachusetts.

Liu, P. D., McBride-Chang, C., Wong, A. M. Y., Tardif, T., Stokes, S. F., Fletcher, P., & Shu, H. (2010). *Early oral language markers of poor reading performance in Hong Kong Chinese children*. Journal of Learning Disabilities, 43(4), 322-331.

Lonigan, C. J., & Shanahan, T. (2009). *Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel. Executive summary*. A Scientific synthesis of early literacy development and implications for intervention. National Institute for Literacy.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Analizde ilk adımlar*. (A. Ersoy, Çev.). S. Akbaba, & A. Ersoy (Çev. Ed.), Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap (2. Baskıdan Çeviri, 1. Baskı) (ss. 50-89). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB.

Morrow, L. M. (2001). *Literacy development in the early years: Helping children read and write* (4th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.

Muter, V., Hulme, C., Snowling, M.J., Stevenson, J. (2004). Phonemes, rimes, vocabulary, and grammatical skills as foundations of early reading development: Evidence from a longitudinal study. *Dev. Psychol.* 40(5):665– 681.

National Research Council. 1998. *Preventing reading difficulties in young children*. Washington, DC: National Academy Press.

National Research Council. 2000. *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. Washington, DC: National Academy Press.

Neuman, S.B. 2002. *What research reveals: Foundations for reading instruction in preschool and primary education*. Handout of the U.S. Department of Education's Early Educator Academy, 14-15 November, Los Angeles.

Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. *Social science & Medicine*, 67(12), 2072-2078.

Peterson, S.S., Jang, E., Jupiter, C., & Dunlop, M. (2013). Preschool early literacy programs in Ontario public libraries. *Partnership*, 7(2), 1-21.

Phillips, B. M., Christopher, J. C. M., Lonigan, J. (2008). *Successful phonological awareness instruction with preschool children lessons from the classroom*. Early Child Spec. Educ. 2008;28(1):03-17

Pullen, P. C., Justice, L. M. (2003). *Enhancing phonological awareness, print awareness, and oral language skills in preschool children*. Intervention in school and clinic, 39(2), 87-98.

Robbins, C., Ehri, L. C. (1994). *Reading storybooks to kindergartners helps them learn new vocabulary words*. Journal of Educational psychology, 86(1), 54.

Seçkin, Ş. Y., & Baydık, B. T. D. (2012). *Okuma güçlüğü olan ve olmayan ilköğretim öğrencilerinin okuma akıcılıkları* (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı).

Senechal, M., J. LeFevre, K.V. Colton, B.L. Smith. (2000). On refining theoretical models of emergent literacy. *Journal of School Psychology* 39 (5): 439-60.

Stegelin, D. A. (2002). *Early literacy education: First steps to dropout prevention*. Clemson University: National Dropout Prevention Center and Network.

Şimşek, H. (2009). Methodical problem in the researches of educational history. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, (42), 1, 33-51.

Şimşek, Ö. (2011). *60-72 aylık çocukların yazı farkındalığının ve yazmaya hazırlık becerilerinin gelişiminde okuma yazmaya hazırlık programının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Treiman, R., Rodriguez, K. (1999). *Young children use letter names in learning to read words*. Psychological Science, 10(4), 334-338.

UNESCO. 2004, *The Plurality of literacy and its implications for policies and programmes*, Education Sector Position Paper, Paris: UNESCO.

Whitehurst, G.J., Lonigan C.J. (1998). *Child development and emergent literacy*. Child Dev. 1998;69(3):848-872.

Whitehurst, G.J., Lonigan, C.J. (2001). *Emergent Literacy: Development From Prereaders To Readers*. In S. B. Neuman ve D. K. Dickinson (Eds.), *Handbook Of Early Literacy Research*, Volume I. (p. 11-29). New York: Guilford.

Ek: İncelenen Tezlerin Künyeleri

Altun, D. (2016). *A Multilevel Analysis Of Home And Classroom Literacy Environments In Relation To Preschoolers' Early Literacy Development* (Ph.D.). Middle East Technical University, School of Social Science. Ankara.

Arman, F. (2014). *Zihinsel Yetersizliği Olan Ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerine Ve Uygulamalarına İlişkin Anne Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Biltekin, A. (2019). *Çocukların Erken Okuryazarlık Becerileri Ve Annelerin Kelime Bilgi Düzeyleri İle Annelerin Erken Okuryazarlığa İlişkin Uygulamalarının İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Çetin, A. (2019). *Erken Okuryazarlık Becerileri Eğitim Programının Erken Okuryazarlık Ve Erken Matematik Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Doğan, A. (2019). *Diyalojik Okumanın Beş-Altı Yaş Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Malatya.

Düzen, N. (2017). *Ana Dili Türkçe Olan Ve Olmayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Türkçe Erken Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Enerem, D. (2018). *60-72 Ay Arası Çocuklarda Erken Okuryazarlık Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Feyman Gök, N. (2013). *Anaokullarında Erken Okuryazarlık Çevresinin Değerlendirilmesi Ve Sınıf Ortamının Çocukların Erken Okuryazarlık Davranışlarına Etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Gencer, H. (2019). *Okul Öncesine Devam Eden Çocukların Erken Okuryazarlık Becerileri ile Benlik Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Gökkuş, İ. (2016). *Erken Okuryazarlık Becerilerinin Gelişiminde Ses Bilgisi Farkındalık Programının Etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Güney, F. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Zihinsel Yetersizliği Bulunan Öğrencilerin Erken Okuryazarlık Becerilerinin Desteklenmesine İlişkin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

Kahraman Evrenkaya, N. (2019). *İşitme Yetersizliği Olan 5-6 Yaş Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Karaahmetoğlu, B. (2015). *Gelişimsel Yetersizliği Olan Ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Ailelerinin Erken Okuryazarlığa İlişkin İnançları İle Erken Okuryazarlık Ev Ortamı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Karaman, G. (2013). *Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nın Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Kaynak Ekici, K.B. (2017). *MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Uyarlanmış Piramit Metodunun 5 Yaş Çocuklarının Dil ve Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Özbay, Ö. (2019). *Köy Ve Kentte Ana Sınıfına Devam Eden Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı. Ankara.

Saatçi, F.Z. (2019). *60-72 Aylık İşitme Kayıplı Ve İşitme Kayıplı Olmayan Çocuklarda Erken Okuryazarlık Becerilerinin Karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Kto Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Uluğ, E. (2018). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Ve Etmeyen 12-36 Aylık Çocukların Ev Erken Okuryazarlık Ortam Özelliklerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yumuş, M. (2018). *Paylaşımli Kitap Okuma Müdahale Programının Ebeveynlerinin Deneyimlerine Bebeklerin Dil Gelişimlerine ve Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.